

Asia: VN/12919/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä.

Kemianteollisuuden tavoitteena on olla luontopositiivinen ja hiilineutraali vuoteen 2045 mennessä osana omaehtoista vastuullisuusohjelmaa, Responsible Care, (lue lisää: <https://www.kemianteollisuus.fi/vastuullisuus/>). Tavoite ei ole helppo, ja useissa aiheeseen liittyvissä selvityksissä onkin tunnistettu kriittisiä tekijöitä, joita tavoitteen saavuttaminen tulee vaatimaan niin toimintaympäristöltä kuin toimialan yrityksiltä itseltään. Selvityksien perusteella on kuitenkin selvää, että kemianteollisuuden yritysten on mahdollista kutistaa hiilijalanjälki minimiin ja samalla kasvattaa kädenjälki todella suureksi. Toisin sanoen, kutistaa tehtaiden suorat päästöt Suomessa ja mahdollistaa samalla globaaleille asiakkaille merkittävät päästövähennykset.

Luontopositiivisen ja hiilineutraalin kemianteollisuuden saavuttaminen vaatii merkittäviä investointeja muun muassa sähköistymiseen sekä hiilineutraaliutta tukeviin vaihtoehtoihin raaka-aineisiin. Tasapuolisella ja kilpailukykyisellä toimintaympäristöllä, riittävillä hiilivuotosuojilla, sekä pitkäjänteisellä ja ennakoivalla politiikalla ja kannusteilla tulee olemaan merkittävä rooli tavoitteiden saavuttamisessa. Lisäksi on tärkeää, että luvitusprosessit saadaan kuntoon ja että byrokratian määrää vähennetään.

Tällä hetkellä useat keskeiset kilpailijamaat pyrkivät houkuttelemaan isoja investointeja erilaisilla tukiporkkanoilla, sillä niiden tiedetään olevan tärkeitä investointien saamiseksi eteenpäin.

Kemianteollisuus toteaaakin, että Suomeen kaavailtu verohyvitys ja samanaikaisesti lausunnoilla oleva investointiavustus ovat oikeansuuntaisia, joskin lyhytaikaisia, toimenpiteitä.

Yksityiskohtaiset huomiot

1. Verohyvityksen alarajasta

Kemianteollisuudesta on ymmärrettävää, että mekanismi halutaan kohdistaa isoihin investointeihin, mutta nyt esitetty raja on korkeahko ja riskinä on, että useita teollisuuden ja etenkin pk-yritysten merkittäviä investointeja jää katveeseen. Kemianteollisuus ry:n mielestä on tärkeää, että Suomessa turvataan kannusteet myös sellaisille alle 50 miljoonan euron investoinneille, jotka tähtäävät ilmastoneutraaliin talouteen.

2. Vuotuisesta verohyvityksestä

Investointihyvitystä voisi käyttää ensimmäisen kerran sinä vuonna, kun investointi valmistuu, kuitenkin aikaisintaan vuonna 2028 alkavana verovuotena. Lisäksi investointihyvityksen käyttöä säädeltäisiin siten, että hyvitystä saisi käyttää verovuodessa enintään 10 prosenttia hyvityksen kokonaismäärästä ja että hyvitys olisi käytettävissä yhteensä 20 vuotta.

Kemianteollisuudesta verohyvityksen määrää tulisi nostaa vähintään tasolle 25 %, jotta hyvitys vaikuttaisi aidosti suuren investoinnin kannattavuuteen. Kemianteollisuudesta olisi perusteltua myös huomioida tilanne, jossa verohyvitykseen oikeutettu yritys ei ole jostain syystä pystynyt hakemaan hyvitystä. Tällöin väliin jäänyt hyvitysvuosi pitäisi voida huomioida tulevina vuosina siten että vuotuinen maksimimäärä olisi mahdollista kertaluontoisesti ylittää väliin jääneen hyvitysmäärän mukaisesti.

Hyvityksen ehdotettu 20 vuoden määräaika investointihyvityksen käytölle laskettaisiin investoinnin valmistumisajankohdasta riippumatta ensimmäisestä vuonna 2028 alkavana verovuotena. Ehdotamme käytön aikarajan pidentämistä 25-30 vuoteen, joka on yleisesti käytetty laitoksen laskennallinen käyttöikä.

3. Investointihyvityksen ulkopuolelle jäävistä kustannuksista

Kemianteollisuudesta investointituen piiriin tulisi sallia palkkakustannukset. Esimerkiksi suunnittelutyön osuus on usein merkittävä investointeihin liittyen ja mikäli suunnitteluosaaminen on

yrityksellä itsellään, niin tällöin valtaosa kustannuksista syntyy palkkakuluista. Lainsäädäntö ei saa asettaa ulkoa ostettua palvelua ja omaa osaamista eriarvoiseen asemaan. Yrityksissä joudutaan aktivoimaan palkkojen seuranta kirjanpidollisista syistä jo muutenkin, joten hallinnollista taakkaa tämä ei tulisi nostamaan. Kemianteollisuus ry:n mielestä investoinnin suunnitteluun ja toteutukseen liittyvät palkat ja yleiskustannukset tulee voida sisällyttää hyvityksen piiriin.

Lisäksi 5 § kohtuullisuusvaatimus kuluille olisi syytä poistaa, sillä se on hyvin tulkinnanvarainen kriteeri.

4. Investointihyvityksen aikarajoitteista

Nyt lausunnoilla oleva verohyvitys perustuu EU:n kriisi- ja siirtymäpuitteisiin, ja jakson 2.5.1. mukainen investointituki tulee myöntää 31.12.2025 mennessä. Kriisi- ja siirtymäpuitteiden 2.6. jakso koskee investointitukia teollisuuden vähähiilistämiseen sekä energiatehokkuustoimenpiteisiin, ja myös sen mukainen rahoitus tulee myöntää vuoden 2025 loppuun mennessä, samoin kuin jakson 2.8. sallimat tuet.

On selvää, että nyt esitetty aikaraja tulee EU-säädöksistä, mutta se on aivan liian tiukka ajatellen suuria investointeja, joiden investointipäätös saattaa venyä esimerkiksi ympäristöluvan saamisen tai muista yrityksestä riippumattomista syistä. HE:ssä ei kuitenkaan esitetä, että investointipäätös tulisi olla tehtynä, joten ilmeisesti tukihakemus voidaan tehdä myös jo suunnitteluvaiheessa ennen kuin investointipäätöstä on tehty.

Kemianteollisuudesta investointihyvitystä tulisi voida hakea siten että hyvityksestä voisi saada varmuuden jo ns. perussuunnitteluvaiheessa. Koska isojen projektien kesto on tyypillisesti vielä kyseisestä kohdasta huomattavan useita vuosia (suuruusluokkaa 5 vuotta). Laitoksen valmistumiselle tulisi antaa aikaa vähintään 60 kuukautta tukipäätöksestä. Vaihtoehtoisesti hyvitys tulisi sallia hankkeille, jotka on jo aloitettu aikaisemmin (9.3.2023 jälkeen).

Lisäksi ehdotamme, että jos EU:ssa päätetään jatkaa tukipuitteita vuoden 2025 jälkeenkin, se otettaisiin tässä laissa automaattisesti aikarajaa pidentävänä tekijänä huomioon.

Hallituksen esityksessä on sanktio, mikäli laitoksen valmistuminen menee 36 kk rajan yli. Kemianteollisuuden mielestä esitetty vähennys 1/240 jokaista ylityksen kuukautta kohden tulisi olla vähennyksen yläraja ja sen tulisi olla harkinnanvarainen. Vähennyistä ei tulisi periä ollenkaan, jos esimerkiksi myöhästyminen ei ole johtunut yrityksestä itsestään vaan esimerkiksi alihankkijasta tai viranomaisesta.

2 §: töiden alkamisella tarkoitetaan rakennustöiden aloittamista tai ensimmäistä velvoittavaa laite-tilaussopimusta, ja 5 § todetaan, että investointihyvityksen piiriin hyväksytään vain sellaiset hankinnat ja työt, joiden sopimus on tehty verohyvitystä koskevan hakemuksen jättämisen jälkeen. Ja kun hakemus tulisi tehdä ennen töiden aloittamista, niin tässä on hyvitettyjen kulujen suhteen potentiaalista ristiriitaa.

Kemianteollisuudesta maanrakennustöiden aloittaminen on muutenkin liian epämääräinen toimi, johon määritellä töiden alku. Maanrakennustöitä on voitu muutenkin jo tehdä esimerkiksi tilanteissa, jossa tontti ei ole ollut yrityksen hallinnassa (ns vuokratontti). Tämä voisi johtaa omassa omistuksessa olevat teollisuusalueet eriarvoiseen asemaan sellaisiin yrityksiin nähden, jotka toimivat vuokratontilla. Töiden aloitusajankohta tulisi selkeyttää ja maanrakennustöitä ei tule asettaa esitetyllä tavalla aloitusajankohdaksi.

5. Kasautumisvaikutus

Hallituksen esityksestä ei saa riittävällä tarkkuudella selkoa, että ovatko 25 §:n 1 momentti ja 2 momentti kumulatiivisia, vai toisilleen vaihtoehtoisia. Pyydämme että tätä selkeytetään.

6. Tuen laajuudesta

Kemianteollisuudesta tuen laajuutta on rajattu liikaa. Tuen pitäisi mahdollistaa myös erilaiset vähäpäästöiset investoinnit kuten esimerkiksi sinisen ammoniakkin tai vähäpäästöisten vetyperusteisten jalosteiden valmistuksen. Lisäksi on tärkeää, että esimerkiksi biojalostamot ovat hyvityksen piirissä kaikkina sivujakeineen.

Lisäksi pykälän 1 momentin 3 termejä tulisi selkeyttää. Puhuttaessa talteenotosta tulisi varmistaa, että materiaalien kierrätys kuuluu kyseisen termin alle. Lisäksi tulee huomioida, että materiaalien talteenotto sisältää myös valmistelevia prosesseja, jotka eivät ole suoraan materiaalin käsittelyä – mutta sitä tukevia toimintoja, jotka tulee myös olla tuen piirissä.

7. Verohyvityksen hakemisesta ja Business Finlandin resursoinnista

Verohyvityksen käyttö joustavasti pitkän aikavälin aikana on hyvä. On tärkeää, että toimeenpano ja itse hakumenettely ovat selkeitä ja yksinkertaisia, sekä tieto milloin hyvitystä voidaan aloittaa hyödyntämään.

Koska tuki on myönnettävä 31.12.2025 mennessä ja on oletettavaa, että hakemuksia laaditaan hankkeista myös ns. varmuuden vuoksi, kehotamme varmistamaan, että Business Finlandissa on riittävät resurssit hakemusten arviointiin ja tukipäätösten tekemiseen aikarajan puitteissa.

Yleisempänä kommenttina toivomme, että Business Finland käsittelee hakemuksia ns. rullaavasti 2025 aikana, jolloin päätöksiä voidaan odottaa myös kesken vuoden 2025 (nopeuttaen hankkeiden etenemistä).

8. Minimiverosääntelystä

On mahdollista, että investointihyvitys johtaisi vähimmäisverolain perusteella täydennysveroon, joka leikkaisi hyvitystä. Investointihyvitys tulisi olla ns. "ehdot täyttävä palautuskelpoinen veronhyvitys", joka käsitellään minimiverolainsäädännössä "tulos ennen veroja" yhteydessä. Tällä muutoksella verohyvitys toimisi paremmin halutulla tavalla.

9. Tuen myöntämisen edellytyksistä

Pienempien yritysten ja erityisesti hankekehitysyrietyksien kannalta tulisi harkita joustoa 4 § rajoituksiin investointihyvityksen soveltamisalaan. Pienelle kehitysyhtiöllä jokin kyseisen kohdan kriteereistä saattaa laueta ihan kirjanpitoteknisistäkin syistä. Verotettavaan tulokseen kohdistuvaan hyvitykseen tämän kaltaiset vaatimukset ovat muutenkin turhia. Kemianteollisuudesta 4 § vaatimukset tulisi poistaa tai vaihtoehtoisesti tulisi etsiä tapaa, jolla joustavasti tulkitaan kriteeristöä, jottei esimerkiksi pieniä kehitysyhtiötä blokata pois hyvityksen piiristä.

Lisäksi yrityksen omistajanvaihdos tai yritysjärjestelyn ei tulisi johtaa jo myönnetyn verohyvityksen menettämiseen, jos edellytykset muutoin edelleen täyttyvät.

Tuomas Tikka

Kemianteollisuus ry

Tikka Tuomas
Kemianteollisuus ry